

Berachot Sources 14

משנה ברורה סימן רח ס"ק מח

(מח) בקדירה - ר"ל ולא היה בהקמח של מיני דגן כזית בכדי אכילת פרס [או שהיה בהקמח כשיעור והוא לא אכל עד שיעור כזית וכנ"ל באות הקודם] דאף דבתחלה מברך במ"מ וכנ"ל בס"ב אבל על המחיה אינו יכול לברך אלא על שיעור כזית דגן וע"כ מברך רק ברכת בני"ר בשביל יתר המינים המעוררים /המעורבים/ בתבשיל זה. ועיין בביאור הלכה שביארנו דלאו דוקא תערובות קמח בקמח דאינו מנכר כ"כ המיני דגן דה"ה אם עירב ה' מיני דגן עם דבש ותבלין או שאר מינים וכה"ה דס"ב הנ"ל [מח] ג"כ בעינן שיהא מהחמשה מיני דגן כזית בכדי א"פ ואי לא"ה אינו מברך ברכה אחרונה אלא בני"ר [מט] וע"כ מיני [גרופין] מה' מיני דגן שמבשל עם בולבע"ס וקטניות וכיו"ב אין לברך לבסוף על המחיה אלא דוקא כשאכל מהמיני דגן כזית בכדי אכילת פרס. ומ"מ לענין פת כיסנין שמעורב בתבלין הרבה [כגון צוקער"ר לעק"ך] נוהגין העולם לברך עליו לבסוף על המחיה כשיש בו כזית אף שבמין דגן לבדו שנמצא בו אין בו שיעור כזית ואולי שטעמם מפני שהתבלין בא להכשיר את האוכל מצטרף עם האוכל גופא לשיעור וכדאיתא כעין זה במ"א סימן ר"י. ולתחלה טוב ליזהר לשער שיהיה בהקמח שיעור כזית:

באור הלכה סימן רח סעיף ט

בקדירה - עיין מ"ב מש"כ דלאו דוקא תערובות קמח בקמח וכו' כ"כ הלחם חמודות והובא בשכנה"ג ואף דהמ"א בסוף סקט"ו כתב להיפך והעתיקו דבריו איזה אחרונים לא רציתי לסתום כן לדינא משום דהרבה אחרונים תמהו על דבריו ודעתם כהל"ח הנ"ל הלא המה המהר"מ בנע"ט בביאורו על המרדכי והמאמר מרדכי והנשמת אדם וכן מצדד ג"כ הע"ת והובא בא"ר [ולפי הנראה שגם הא"ר הסכים לזה ע"ש] וכן מביאור הגר"א בסקל"ה ד"ה ואם בשלו וכו' מוכח בהדיא דס"ל כהל"ח הנ"ל:

משנה ברורה סימן רח ס"ק כה

(כה) האורז - רי"ז דוחן היר"ז בל"א [ב"י ולבוש] ויש מפרשים איפכא וע"כ יש מחמירין דלא יאכלם [ל] כשנתמעכו אלא תוך הסעודה או שיברך עליהם שהכל מחמת ספק ובלחם חמודות כתב דסוגיין דעלמא אורז רי"ז דוחן היר"ז וכן מוכח בברכי יוסף ומטה יהודה וכן מצאתי במעשה רב מהנהגות הגר"א דאורז הוא רי"ז [לא] ומברך עליהם במ"מ:

רי"ף מסכת ברכות דף כו עמוד א

הלכך לגבי אורז כד מבשיל ליה בתחלה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות כדתיצנא להא מתניתא [דף ל"ז ע"ב] תני גבי אורז ולבסוף אינו מברך עליו ולא כלום וקיימא לן דכל ולבסוף ולא כלום מברך בורא נפשות רבות והני מילי בדאיתיה לאורז בעיניה אבל על ידי תערובות לא דקי"ל בהא כרב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שיש בו מחמשת המינין מברכים עליו בורא מיני מזונות

רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן ח

ומה שכתב רב אלפס דהא דמברכין על האורז במ"מ הני מילי בדאיתיה לאורז בעינן¹ אבל ע"י תערובת לא היינו כשהרוב ממין אחר⁽²⁾ דבכי האי גוונא בחמשת המינין אפי' רובו ממין אחר מברך עליו בורא מיני מזונות:

רמב"ם הלכות ברכות פרק ג הלכה י

אורז ח שבישלו או שעשה ממנו פת בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות ובלבד שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו, אבל פת דוחן או פת של שאר מיני קטניות בתחלה מברך שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות.

כסף משנה הלכות ברכות פרק ג הלכה י

וכתב עוד הרי"ף וה"מ בדאיתיה לאורז בעיניה אבל ע"י תערובות לא דקי"ל בהא כרב ושמואל (שם ל"ז) דאמרי תרוייהו כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו במ"מ דליכא מאן דפליג עלייהו וכתב עליו הרא"ש ז"ל דהיינו כשהרוב מין אחר דבכה"ג בחמשת המינין אפילו רובו ממין אחר מברך עליו במ"מ:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רח סעיף ז

(ל') (ז') ה' (כד) הכוסס (פי' האוכל) [א] את ט ט' [ט] (כה) האורז, מברך עליו בפה"א ואחריו בורא נפשות; (ז') יג' ואם בשלו הגה: <ח> יא * (ט) עד י' שנתמערך (ב"י בשם הרא"ש והר"י), או שטחנו ועשה ממנו (כז) פת, (ו) (כח) מברך עליו בורא מיני מזונות ואחריו (כט) בורא נפשות; (מ') (ל) והוא שלא יהא מעורב עם דבר אחר <ט> אלא אורז (לא) לבדו, ואם עירב ממנו בתבשיל אחר יד' והתבשיל האחר יא יב' (לב) הוא (נ) הרוב, מברך עליו <י> כברכת אותו תבשיל.

רמב"ם הלכות ברכות פרק ג הלכה י

אורז ח שבישלו או שעשה ממנו פת בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות ובלבד שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו, אבל פת דוחן או פת של שאר מיני קטניות בתחלה מברך שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות.

רי"ף מסכת ברכות דף כו עמוד א

כל שהוא מחמשת מינין מברכין עליו בורא מיני מזונות דאלמא אורז לדידהו לא מברכין עליה בורא מיני מזונות מהא דתניא [דף ל"ז ע"א] הכוסס את החטה מברך עליה בורא ² פרי האדמה טחנה אפאה ובישלה בזמן שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו המוציא ולבסוף שלש ברכות ואם אין הפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש והכוסס את האורז מברך בפה"א טחנו אפאו ובישלו אף על פי שהפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו ב"מ מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש וסלקא להו בתיובתא הלכך לגבי אורז כד מבשיל ליה בתחלה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות כד תריצנא להא מתניתא [דף ל"ז ע"ב] תני גבי אורז ולבסוף אינו מברך עליו ולא כלום וקיימא לן דכל ולבסוף ולא כלום מברך בורא נפשות רבות והני מילי בדאיתיה לאורז בעיניה אבל על ידי תערובות לא ³ דקיי"ל בהא כרב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שיש בו מחמשת המינין מברכים עליו בורא מיני מזונות דלא איתותב רב ושמואל אלא לענין כל שהוא מחמשת המינין דאיתיה בעיניה אבל כל שיש בו מחמשת המינין דליתיה בעיניה אלא על ידי תערובות לא איתותב הלכך קיי"ל כותייהו בהא דליכא מאן דפליג עלייהו ועוד דסוגיין כותייהו ופת ⁴ דוחן בתחלה מברך ⁵ שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות וריהטא דמחוזא בין דמפשי ביה קימחא ובין דלא מפשי ביה קימחא מברך עליו בורא מיני מזונות כרב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שיש בו מחמשת המינין מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש:

רבינו יונה מסכת ברכות דף כו עמוד א

ופת דוחן בתחלה מברך שהכל ולבסוף בורא נפשות זה אינו לשון התלמוד אלא הרב אלפסי ז"ל כתב כן מפני שסובר שאין דין האורז והדוחן שוה וסמך על מאי דאמרי' בגמ' (דף לז א) רבי יוחנן בן נורי אומר אורז מין דגן ואף על פי שאין הלכה כמותו אפ"ה כיון שאנו רואין (שיש) מי שסובר דאורז מין דגן הוא ואינו סובר כן בדוחן וכיוצא בו למדנו שאין דינם שוה ועל האורז מברך תחלה בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות רבות ועל הדוחן אינו מברך אלא שהכל:

וגאון אחד אמר שאפילו על הדוחן מברך בורא מיני מזונות דכיון שאין הלכה כר' יוחנן בן נורי דאמר אורז מין דגן הוא ואפ"ה אמרי' דמברך עליה בורא מיני מזונות מפני שהוא מזון כדוחן או כשאר דברים שאנו רואין שהם מזון כגון המין שקורין פניצ"ו בלע"ז מברך עליהם ג"כ בורא מיני מזונות ולזו הסברא נוטה דעת הרב מורי נר"ו ומביא ראיה מדאמרין רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שהוא מה' המינים מברכין עליו בורא מיני מזונות ומקשינן עלייהו בגמרא היאך אמרו דכל שהוא מחמשת המינין בלבד מברכין עליו ואורז לא מברכין עליו בורא מיני מזונות והתניא הביאו לפניו פת אורז ופת דוחן מברך עליו תחלה וסוף כמעשה קדרה דמשמע דכמו שמברכין על מעשה קדרה בורא מיני מזונות הכי נמי מברכין על האורז ועל הדוחן והכי סבירא להו שאין מברכין אלא על חמשת המינין בלבד ודחינן להעמיד דברי רב ושמואל כמעשה קדרה ולא מעשה קדרה כמעשה קדרה דבעינן ברוכי תחלה וסוף ולא מעשה קדרה דאילו מעשה קדרה בתחלה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש ואורז בתחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות ומאחר שזה הדחוי לא בא אלא להעמיד דברי רב ושמואל ואנו רואים שדבריהם אינם הלכה לא ניחוש לדחוי ותשאר הברייתא כפשטה דפת אורז ופת דוחן מברך עליה תחלה וסוף כמעשה קדרה שר"ל שיברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש שיותר מורה לשון כמעשה קדרה שבא לומר שיברך עליו בורא מיני מזונות משיברך עליו תחלה וסוף שאם כן היה יכול לומר פת אורז ופת דוחן תחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות ומעשה קדרה תחלה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש ומדלא אמר הכי שמעינן דמעשה קדרה שהזכירה הברייתא לא רצה לומר אלא שיברך עליו בורא מיני מזונות כפי פשט הלשון כמו שכתבנו ואפילו הכי עדיין נצטרך לפרש שאינו ר"ל כמעשה קדרה לגמרי אלא כמעשה קדרה לענין ברכה ראשונה שמברך עליהם בורא מיני מזונות אבל לא יברך עליו לבסוף ברכה מעין שלש כמו שמברך על מעשה קדרה אלא בורא נפשות בלבד כדאמר לעיל תני גבי אורז ולבסוף ולא כלום:

והפת שעושים מקטניות כגון פת של פולין וכיוצא בו נראה שאין מברכין עליו אלא שהכל שאין דרך לעשות פת כל כך מהקטניות כמו מהאורז והדוחן ולא דיינין להו מזונות וא"ת ולמה לא יברך על הפת של קטניות ב"פ האדמה כמו שמברך על הקטניות ואם תאמר מפני שנשתנה למעלות ואישתנה דמעיקרא קטניות והכא פת ואומר מורי הרב נר"ו דהכא מפני מעלתו ירד דכיון שנשתנה ויצא מתורת פרי אין אנו יכולין לומר עליו בפה"א וברכת הפת אין אנו יכולין לומר ג"כ אלא בחמשת המינין על כן אנו מברכין עליו הברכה שכוללת הכל ואפי' הפת כדתנן (דף מ א) ועל כולם אם אמר שהכל יצא נמצא שמפני שהגיע לשם פת חל עליו ברכת שהכל שכוללת הפת אף על פי שהיא גרועה ואפשר לומר שמפני שדרך אכילתו והנאתו כל השנה היא כשהיא פרי ועכשיו יצא מתורת פרי ואין דרך הנאתו בכך לפיכך גרע מהברכה שלו הלכך בפת של קטניות או בקמח שלהם שמבשלין אותו ועושים ממנו מאכל מברך תחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות ובפת אורז ודוחן וכיוצא בהן מברך בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות מיהו נראה למורי הרב נר"ו שיש הפרש בין האורז והדוחן שעל האורז מברך עליו בורא מיני מזונות ואפי' כשהוא שלם אבל על הדוחן אינו מברך עליו כשהוא שלם חדא שאין דרכו אלא על ידי כתישה או טחינה אבל האורז דרכו לאכלו אפילו שלם ועוד דהכי משמע בהדיא בגמרא דגרסינן התם (דף לז א) ואורז לאו מעשה קדרה הוא והא תניא ואלו הן מעשה קדרה חילקא טרגיס ואורז זריד וערסין ופי' חילקא שנחלק הגרעין לשנים וטרגיס שנחלק לשלשה הנה שבחמשת המינין אמר חילקא וטרגיס ואורז הזכיר אותה בסתם דמשמע דאפי' כשהוא שלם הוא בכלל מעשה קדרה ואם איתא דאורז לא דיינין ליה כמעשה קדרה כשהוא שלם ה"ל למימר ואלו הן מעשה קדרה חילקא טרגיס של חמשת המינין ושל אורז ומדלא אמר הכי שמעינן שאפילו כשהוא שלם מברכין עליו בורא מיני מזונות מה שאין כן בדוחן ונראה שמפני זו המעלה שיש באורז מהדוחן הזכירו בגמ' האורז יותר והקשו ואורז לא מברכין עליה:

הנה למדנו מברייטא זו שהאורז והדוחן דינן שוה ועל שניהם מברך מתחלה בורא מיני מזונות כמו על מעשה קדרה שהרי הברייטא הזכירה את שניהם והוא הדין נמי לכל דבר שהוא מזון ודרך לאכלו למזון כמו הפניצ"ו שמברך עליו תחלה בורא מיני מזונות:

רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן ח

ח [דף לז ע"א] הכוסס את האורז מברך עליו בפה"א טחנו אפאו ובשלו אף על פי שהפרוסות קיימות בתחלה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש ומקשה עלה דהך ברייתא ומתרץ לה תני גבי אורז ולבסוף ולא כלום וקי"ל^(א) דכל לבסוף ולא כלום מברך עליו בנ"ר וכן פירש"י שאין מברכין עליו מברכת פירות של (הארץ) [א"י] אלא בורא נפשות הלכך על אורז אם אפאו ועשה ממנו פת^(ב) או שבשלו^(ג) ועשאו כעין דייסא מברכין עליו תחלה בורא מיני מזונות אף על פי שאינו מן ז' המינין כיון שזה נקרא מזון כי הוא משביע וסועד הלב ולאחריו בנ"ר דלא נתקנה ברכת מעין שלש כ"א על שבעת המינין והא דתניא לעיל הביאו לפניו פת אורז ופת דוחן מברך עליו כמעשה קדירה^(ד) אברכה ראשונה קאי שמברכין עליו בורא מיני מזונות ויש ספרים שכתב בהם מלשון ה"ג אבל אורז לא מברכין עליו במ"מ^(ה) דלא קי"ל כר' יוחנן בן נורי אלא שהכל ולא מלתא היא דר' יוחנן בן נורי ס"ל אם אפאו מברך עליו המוציא דלחם גמור חשיב ליה אבל רבנן לחם לא חשיב ליה אבל מזון חשיב ליה ורב אלפס ז"ל כתב ופת דוחן מברך עליו בתחלה שהכל משום דמשמע ליה שאין דין האורז והדוחן שוה מדנקט במלתייהו דרבנן הכוסס את האורז ולא נקט דוחן ונ"ל דלאו ראייה היא דלא נקט אורז אלא לאפוקי דר' יוחנן בן נורי להשמיענו דאין לו דין חטין דקתני ברישא וכן משמע ההוא דלעיל הביאו לפניו פת אורז ופת דוחן מברכין עליו תחלה וסוף כמעשה קדירה והכי מסתבר דדוחן מזין זיין וסועד את הלב כמו אורז^(ז) הלכך מברכין לפניו במ"מ ולבסוף בנ"ר^(ח) אבל העושה פת^(ט) או תבשיל ממיני קטניות ליתא בכלל מזון ומברך עליו שהכל ובנ"ר וחסרון כלומר בורא נפשות וכל מה שהם חסרים^(י) על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי כלומר^(יא) על כל שאר דברים שברא בעולם שלא היו הנפשות חסרות כל כך אם לא בראם כי אינם אלא להתענג^(יב) ובירושלמי מסיים בה ברוך אתה ה' חי העולמים ומה שכתב רב אלפס דהא דמברכין על האורז במ"מ הני מילי בדאיתיה לאורז בעין^(יג) אבל ע"י תערובת לא היינו כשהרוב ממין אחר^(יד) דבכי האי גוונא בחמשת המינין אפי' רובו ממין אחר מברך עליו בורא מיני מזונות:

חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף לז עמוד א

תויבתא דרב ושמואל תיובתא, הא דאותבינן תיובתא לרב ושמואל אדיוקא בלבד דדייקי' בההיא דאמרי' כל שהוא מה' מינין דמשתמע מיני' למעוטי כל שאר המינין ואפי' דוחן ואורז הוא דאותבינן הא גופא דמלתא הלכתא היא דכל שהוא מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות וכן כל שיש בו מה' מינין הלכתא היא כדאמרי תרוייהו דמברכין עליו בורא מיני מזונות דאינהו עיקר והיינו דרב כהנא דאמר בדייסא מעין חביץ קדרא מיני מזונות, ורב יוסף דאמר נקוט דרב כהנא בידך דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כל שיש בו מה' המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות והיינו דאסיקנא לקמן גבי ריהטא

אפילו דמחזא דמברכין עליה מיני מזונות מדרב ושמואל דאמרו כל שיש בו מה' מינין והא דרב ושמואל דכל שיש בו לא איתותב כלל, והילכך קיי"ל באורז דמברכין עליה מיני מזונות בין באפאו ועשאו פת בין בשלו בקדרה וכמתני' דהכוס את האורז מברך עליו בורא פרי האדמה טחנו ואפאו ובשלו אפילו פרוסות קיימות בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות, ודיקא דרב ושמואל דכל שהוא איתותב מיהא ואידחי איתא לאידך דרב ושמואל דאמר כל שיש בו מחמשת המינין הא אורז ודוחן על ידי תערובת לא וכ"כ רבינו אלפסי ז"ל בהלכות, ותמהני על מה שראיתי בפ' הגאון רב האי ז"ל שאמר משמיה דמר רב יהודה גאון ז"ל דאע"ג דאיתותב רב ושמואל קיי"ל כותיהו מהא דרב כהנא ורב יוסף ודריהטא דמחוז' וכ"כ גם הרב בעל ההלכות ז"ל ופסק באורז דלא מברכין עליה בורא מיני מזונות מהא דרב ושמואל ומדקאי רב כהנא ורב יוסף כותיה וצ"ע דהא לא שייכי אהדדי כדאמרן. ולענין פת דוחן כתב הרב אלפסי ז"ל דלא מברכין עליה אלא שהכל ונראה שפסק כן משום דתנן אלו הן מעשה קדרה חלקי טרגיס וטסני סלת אורז זריד ואלו דוחן לא קתני וכן במתני' דהכוס קתני אורז ולא קתני דוחן, אבל הראב"ד ז"ל כתב דדוחן ואורז חדא ברכתא אית להו ובודאי דכולה סוגיא הכי מכרעא לכאורה, ובברייתא בהדיא קתני בה הביאו לפניו פת אורז ופת דוחן, ואני תמה אפילו נאמר שאין ברכת הדוחן שוה לאורז לברכת מיני מזונות מכל מקום לברך עליה בורא פרי האדמה, ונראה שהרב ז"ל למדה ממה שדחינו כמעשה קדרה ולא כמעשה קדרה דאלו אורז ודוחן בתחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות דאלמא כי מפקת להו ממיני מזונות מוקמת להו אברכת שהכל, ועם כל זה אני תמה אשמעתין למה וצריך לי עיון.

באור הלכה סימן רח סעיף ח

סעיף ח

* על פת דוחן - הנה באמת בדוחן יש הרבה ראשונים שסוברין דברכתו במ"מ כמו אורז הלא המה דעת הגאון שהובא בתר"י וגם הוא מסכים שמה כן וכן הוא ג"כ דעת הרא"ש והראב"ד [הובא ברשב"א] והאשכול והאור זרוע בשם רבינו יהודה שירליאון ושיבולי הלקט בשם רש"י והרא"ה בחידושו על הרי"ף והרי"א ז"ל והגהמ"י בשם מורו והרוקח והאבודרהם כל אלו סוברין דאורז ודוחן דין אחד לשניהן בכל דבר וסתימת המחבר הוא רק דעת הרי"ף והרמב"ם ורבינו יהודה [הובא באשכול] וצ"ע על המחבר שסתם כן לדינא נגד הרא"ש וכל הני ראשונים העומדים בשיטתו ואולי שלא היו לנגד עיניו מאחר שלא הביאם בב"י ולפ"ז אף דלא נפיק מזה חורבא דברכת שהכל יוצא על כל דבר בדיעבד עכ"פ מי שרוצה לברך במ"מ אין מוחין בידו כנלענ"ד. ודע עוד דיש כמה ראשונים שסוברין דלאו דוקא אורז ודוחן דה"ה שאר מינים שאנו יודעין דזיין וסועד הלב דינם כמו אורז ודוחן ומברך בורא מ"מ ובכלל זה הוא פליז"ו המבואר בשו"ע עיין בתר"י שהביא כן בשם גאון והסכים גם הוא לזה וכן כתב הרא"ש בתוספותיו על ברכות [והב"י שנסתפק בדעת הרא"ש בזה לא היה לפניו אור עיניו תוספי הרא"ש] והשו"ע שסתם בפליז"ו שהכל משום דלא עדיף מדוחן לשיטתו ועיין במה שכתבנו במ"ב בשם ת' ח"ס דחשש לענין טירקש"י ווי"ץ דשמא הוא בכלל אורז ולדעת אלו הראשונים בלא"ה יש לחוש דזיין טובא. ומ"מ מי שמברך שהכל על דוחן וכל אלו בודאי יש לו על מה לסמוך:

משנה ברורה סימן רח ס"ק כח - ל

(כח) מברך עליו במ"מ - דפת שלו או תבשילו משביע וסועד הלב כמו מה' מיני דגן ועדיף משאר מיני קטניות ומ"מ לא חשיב פת שלו כלחם גמור של ה' מיני דגן לברך המוציא:
(כט) בנ"ר - דבהמ"ז או ברכה מעין שלש אינם אלא בחמשה מינין מפני חשיבותן:

שערי תשובה סימן רח

[ט] האורז. עבה"ט ועי' בברי" בשם מהר"י מולכו והלק"ט סי' ח' אם אכל אורז מבושל ובירך על המחיה או שאכל לחמניות ואורז ובירך על המחיה פוטר את האורז בדיעבד ומיקרי שפיר מחיה וכלכלה ע"ש ונראה דאף לדין דמספקא לן איזה אורז מ"מ כיון שכבר בירך על המחיה אינו חוזר ומברך בנ"ר דספק להקל וע' בפ"מ שתמה דלמה אין מברכין על גרופין מטורקי בפה"א וע' במשבצות זהב בפת שעושין מטורקשין ווי"ץ:

רבינו יהונתן מלוניל על הרי"ף מסכת עירובין (לפי דפי הרי"ף) דף כו עמוד א

מערבין בפת אורז. שדרך העולם לאכלו מה שאין כן בפת דוחן:

משנה ברורה סימן רח ס"ק לג

(לג) על פת דוחן וכו' - דאף דהם פרי אדמה וע"י שנעשה פת אישתני למעליותא מ"מ כיון דעי"ז יצא מתורת פרי אין יכול לומר פרי האדמה והמוציא אין מברכין אלא בה' מינים ולכן מברכין שהכל ואפשר לומר עוד טעם מפני שאין דרך

אכילתו בכך שאין דרך לעשות פת מזה ע"כ יברך שהכל. והנה לפי טעם זה במדינות שדרכן לעשות פת מטערקע"ש ווי"ץ לכאורה ברכתן בפה"א כיון שדרכן בכך [פמ"ג] אבל בתשובת ח"ס סימן נו"ן מסיק דבכל מקום אין מברכין בפה"א מטעם דלא נטעי אדעתא דהכי אלא לעופות ופטום אוזות וע"ד הדוחק בני אדם עושין מהן פת ואין זה עיקר פריין ואין לברך עליהן בפה"א ע"ש [לה] אך מסתפק שם דאולי הוא בכלל אורז שברכתו על הפת ועל התבשיל הוא במ"מ [לו] וע"כ הנכון לכתחלה שלא יאכלם אלא תוך הסעודה:

בית יוסף אורח חיים סימן רח אות ז ד"ה האוכל אורז

ומכל מקום נראה דהיינו דוקא כשנתמערך האורז יפה דהוי כמו דייסא הא לאו הכי אף על פי ששלקו אינו מברך אלא בורא פרי האדמה דבכלל כוסס הוא וכמו שכתבתי בסמוך גבי אוכל חטים שלוקים והכי דייק לשון הרא"ש שכתב על אורז אם אפאו וכו' או שבשלו ועשאו כעין דייסא ואף על פי שכתב ה"ר יונה (כו. ד"ה והפת) שיש הפרש בין האורז והדוחן שעל האורז מברך בורא מיני מזונות אפילו כשהוא שלם יש לומר דהאי שלם לאו למימרא דלא בעינן שיתמערך אלא לומר דלא בעינן שיהיה כתוש וכן מוכיח סוף לשונו שכתב אבל על הדוחן אינו מברך עליו כשהוא שלם חדא שאין דרכו אלא על ידי כתישה או טחינה אבל האורז דרכו לאכלו שלם עד כאן אלמא דשלם דנקט גבי אורז אינו אלא לאפוקי כתוש אבל לעולם בעינן שיהא ממוערך כדי שיברך עליו בורא מיני מזונות. ומיהו יש לחלק בין חטין לאורז שדרך האורז לבשלו כשהוא שלם בלא שום כתישה והילכך אף כשלא נתבשל הרבה לא תשתנה ברכתו מה שאין כן בחטין שאין דרך לבשלם אלא חלוקים או כתושים כגון הריפות והילכך כשמבשל אותם שלמים בלא כתישה הוי כאילו כוסס אותם חיים:

משנה ברורה סימן רח ס"ק כו

(כו) **עד שנתמערך** - היינו אפילו [לב] נתמערך קצת ע"י הבישול אבל כשהם עדיין שלמים מברך בפה"א ואפשר דאפילו אם רק הוסר קליפת האורז כמו בשלנו ג"כ לא מקרי שלמים ומברך עליהם במ"מ [פמ"ג] ומ"מ אם בירך בפה"א משמע שם דיוצא בזה עי"ש:

באור הלכה סימן רח סעיף ז

סעיף ז

* **עד שנתמערך** - עיין במ"ב והנה בב"י מסתפק בעיקר הדין בביאור דברי רבינו יונה דמשמע מדבריו דבאורז מבושל אף כשהם שלמים מברך במ"מ ודחה קצת ע"ש ובכ"מ הסכים כן וכן מצדד הא"ר בשם הכלבו שכן הוא דעת רבינו יונה [וכן משמע מהגר"א אכן לא ביאר הכרעתו להלכה בזה אם נתפוס כרבינו יונה או כהרא"ש שחולק עליו בזה] ולדינא מחולקים בזה הרבה אחרונים אם לברך על אורז שלמים במ"מ או בפה"א או שהכל מספיקא [עיין בב"ח ובע"ת ובשל"ה ובט"ז ובמטה יהודה ובברכ"י ובמא"מ ובישועות יעקב ובהלק"ט ודה"ח] והעיקר לדינא נ"ל כדברי הרמ"א והאחרוני' הנמשכין אחריו דכשיתמערך מברך במ"מ אבל אם הם שלמים מברך בפה"א דאף אם נפרש בדעת רבינו יונה שסובר דאף בשלמים במ"מ בהרא"ש משמע להדיא דדוקא כשבשלו ועשאו כמין דייסא מברך במ"מ וכמו לענין חטין בס"ד וכן העתיק רי"ו ומצאתי עוד חבל ראשונים שסוברים כן הלא המה תוספות רבינו יהודה והעתיק דבריו גם האו"ז וכ"כ הריא"ז והובא בש"ג דדוקא כשעשאו כעין דייסא מברך במ"מ אבל כשהגרעינין שלמים מברך בפה"א. אכן מדברי הפמ"ג משמע שכל"ז בשלמים לגמרי אבל אם הוסר קליפתן כמו אורז שלנו יש לצדד באין/דאין/ זה בכלל שלמים אף אם לא נתמערך ע"י הבישול דבלא"ה אפילו בחטים דעת הרמב"ם לפי מה שביארו המ"א בסק"ב דבהוסר קליפתו יוכל לברך במ"מ ואף דמדברי רבינו יונה משמע דהוא סובר שם דדוקא כשנדבקו ע"י הבישול וכמו שהעיר שם המ"א הא באורז דעתו בלא"ה דאפילו בשלמים מברך במ"מ וע"כ נראה דהמברך עליהם במ"מ לא הפסיד [ובפרט דבדיעבד יוצא בברכת במ"מ על כל מילי דזיין]: